

Počítá se na efekt čistě národopisný a malebný, který se pak bude známým a osvědčeným fiklařským tahem vytrubovat za úspěch umělecký a věcný; počítá se na umdlené oko velkoměšťákovy, které se vždy rádo osvěží hýřivou a kypící lázni barevnou; počítá se na úspěchy Uprkových pláten ve Vidni a na ochotnou asociaci, která přiskočí odtud na pomoc dramatu; počítá se na rušný lidový život na scéně. Počítá se... jen aby se slavná správa přece nepřepočítala! Vídeňská kritika dramatická není na výši dramatické kritiky berlínské, ale přesto nalezne se mezi ní sem tam člověk, který by se mohl podívat na *uměleckou stavbu, logický tok a psychologický vývoj dramatu* pp. Mrštíků, na jeho kvality věcně umělecké a básnické, a pak mohlo by snadno dojít k úrazu...

Omáčka bez perel i omáčka bez jichy

Zvon vzal si do charakteristického zvyku hledati s mikroskopickou péčí různý drobnější hmyz, který se občas zdržuje v kožiších zvěře i nejušlechtlejší. Zejména mně prokazuje tuto pozornost dobře míněnou, ale často selhávající, poněvadž nedotípnou. Jak dojemná jest starost „Zvoniků“ o mne, vidět z posledního čísla, kde citují dvě větičky z mé *novinářské* polemiky — alespoň sedm let staré. Škoda jen, že Zvon sám nenačul se ničemu při tomto poučném zaměstnání; jaké příšernosti slohové, jazykové i rozumové tiskne, přečte si čtenář výše. Zde ještě několik dokladů námátkou vybraných ze dvou posledních čísel, která mám náhodou po ruce. „Hrozný týravý smutek přichýlil se do (!) Haniny duše.“ (Calma: Sochařka. *Přichylovat* může se jen něco k něčemu — předložka *při* značí poměr vnějškový.) Na téže stránce v téže práci: „Co bude s našim dítětem, Machu?“ a hladila ho po vlasech, slepených krví, a pramínek za pramínkem *soukala je mezi svými prsty* (!), které tolikrát libával...“ A stránku dál: „Její *žulová* povaha *ohnula se* (!) *tlitinou* po tom nárazu.“ (*Žula*, která se *ohýbá!* — opravdu cosi jedinečného, jen ve Zvonu!) „Existují takové hyeny citu, jež se chodí *napást* (!) *na mrtvolišťe cizích pocitů* (!)“. Risum teneatis. — Co jsem zde citoval, je kořist ze dvou stránek (354 a 355)! List, který tiskne takovou beletrii, který tiskne nabubřelé, pitvorné, frázovitě slepence slečen Calmy a Jesenské, Trévala atd., měl by si rozvážit, než vyleze na boží slunce! Ostatně i verše mají ve Zvonu úžasně krásné, jasné a čisté — opravdoví klasikové! Třebas hned v posledním čísle: „Ó, stromy, v hloubi — *mroučmi křečovitě* (!) *klouby* — píd (!) svojí domoviny držíte“ (Fr. S. Procházka: Hymna stromům). Na tento rebus měla by se vypsat cena! Nebo jiná omáčka z téže básně: „Je země vámi živa, její krev — jdouc v mrtvých hlubin, do života zpívá — *až z vašich mizou nakynulých cev* — a v zázrak pupenů se chtivě slívá.“ Napsat to někdo jiný, prošpikuje to Zvon padesátí vykřičníky a otazníky.

Literární směšnost

V posledním čísle Zvonu dává si dosvědčovat Fr. S. Procházka, že není přispívatelem kašpárkovské rubriky Perly v omáčce. Ale tvrdil jsem něco takového? Fr. S. Procházka měl si dát dosvědčit, že není autorem těch nesmyslů, které zřymoval ve svých „básních“ a jež jsem přibíil v poslední Novině.

uznal za dobré připojiti ke své odpovědi prof. Masarykovi v posledním Přehledu odstavce, adresovaný mně: vyčítá mně v něm, že jsem uveřejnil list prof. Masaryka a vidí v tom porušení našeho přátelství. To jest názor na přátelství nedůstojný spisovatele, a docela již spisovatele moderního. Myslím, že přátelství literární musí býti čímsi vyšším než vzájemnou pojišťovnou proti kritice. „Otevřel-li jsem“ p. Novákovi, jak píše, „sloupce Noviny“, neřekl jsem tím, že zavírám je každému, kdo chce pronést o panu Novákovi kritické slovo; fídl-li se jiné listy touto klikařskou regulí, neřídil jsem se jí a nebudu se jí fídliti já. Nesouhlasím v leccems s listem prof. Masaryka a vrátím se snad k němu brzy vlastní glossou, ale to nesmí mně být příčinou, abych jeho myšlenku potlačoval. Pan Novák táže se mne, přisuzuju-li listu Masarykovu „charakterový poměr k vývojovým hodnotám dneška“? *Ano*, odpovídám, a *právě charakterový*; pro tu charakternost jsem jej přece uveřejnil. Nesouhlasím-li s prof. Masarykem, vím aspoň, s čím nesouhlasím; u mnohých literárních a jiných historiků nevíš však leckdy, máš-li souhlasit nebo nesouhlasit, tak vyhýbají se každému závaznému soudu a pevnému stanovisku, tak rozplývají se v náladovosti, polostínech, odstínech i úplných stínech, tak schází jim všecken vřelý vztah k látce. Od takového historika, postaví-li ho před stěnu, nedozvíš se, je-li bílá nebo černá; všecko, co ti po dlouhém mučení přizná, jest, že se skládá z množství teček, z nichž většina zdá se nám bílá, což však nevylučuje, že některé z nich nejsou snad černé nebo jinobarevné... Kriticism stal se velké řadě našich lidí jen formou lhotejnosti, maskou slabosti a pohodlí, kde cizím velikým duchům byl cestou k statečnosti a školou odvahy.

List prof. Masaryka nebyl míněn nikterak privátně, jak se snaží namluvit svému čtenářstvu p. Novák, list prof. Masaryka byl a jest *veřejný*: jest to úvaha, které dal prof. Masaryk formu listovou; poslal mně jej, abych jej otiskl v Novině. Co jsem byl dlužen svému přátelskému styku s p. Novákem, splnil jsem, když jsem mu vyhradil místo na jeho odpověď a když jsem jej pozval, aby se bránil v Novině.¹ Napovídá-li p. Novák v Přehledě, jako bych mu byl zavázán zvláštními ohledy, není pravdivý; mluví-li o „důkazech přátelství, jichž literární spory české důtklivě vyžadovaly“ a jimž prý se nevyhnu, vede si p. Novák nevěcně. Ví velmi dobře p. Novák, že na podzim [1907], kdy jsem byl literárními intrikami vyřtván z Volných směrů,² cítil sice povinnost zastati se mne veřejně, že však povinnosti té se vyhnul, vyžádal si svůj článek z redakce Přehledu, dříve než byl otištěn... A neznám ani žádného jiného případu, kdy by mně byl p. Novák osvědčil v *literárních bojích* sympatie, jak napovídá v Přehledě...

Jest mně trapno hovořit o těchto věcech, ale nutí mne k tomu tajuplně napovídáný tón jeho posledního odstavce. Po něm již chápu, že p. Novák usoudil netisknouti své odpovědi v „listě duševní kultury české“, nýbrž utéci se s ní do týdeníku, „věnovaného veřejným otázkám“, jak se tituluje Přehled.³

1 - Rubrika *Naše bolesti literární*, v níž jsem jej otiskl, je rubrika diskusní.

2 - [Viz Kritické projevy 6, str. 272 n.]

3 - Stejně neprávem dovozkává se proti mně p. Novák mého posudku jeho Če-